

opportunitis editis declarationibus, aut definitionibus, amputare ac removere studeamus.

Sane fel. record. prædecessor Noster Gregorius papa XIV providam juris canonici sanctionem præ oculis habens, qua scilicet sub Tit. : *de homicidio voluntario vel casuali* cap. 1, innovatum fuit vetus præceptum legis a Deo in Exodo lata: « Si quis per industriam occiderit proximum suum, et per insidias ab altari meo evelles eum ut moriatur...; » per suam anno Incarnationis Dominicæ 1391, nono Kalendas Junii editam constitutionem, quæ incipit *Cum alias*... iis qui proditorie proximum suum occidissent ad ecclesias locaque sacra, et religiosa confugientibus ecclesiasticam immunitatem minime suffragari decrevit. Tum vero piæ memor. prædecessor quoque noster ac dignitatis nostræ amplificator Benedictus papa XIII, anno Incarnat. Dominicæ 1723, sexto Idus Junii, edita constitutione, quæ incipit *Ex quo Divina*; non eos tantum qui proditorie, ut præfertur, homicidium patrasent, verum etiam interficientes proximum suum animo præmeditato ac deliberato, ab ecclesiasticæ immunitatis beneficio exclusit et repulit. Demum san. mem. proximus decessor noster Clemens papa XII, in sua constitutione quæ incipit *In supremo justitiæ solio*, anno Incarn. Dom. 1734, Kalendis Januarii edita, eos etiam, qui homicidium in rixa commisissent, dummodo homicidium non fuisset casuale, vel ad propriam defensionem, immunitatis prædictæ beneficio minime gaudere voluit atque decrevit.

Insuper iidem proxime memorati prædecessores Benedictus et Clemens, ad ea, quæ in jure canonico et in Gregoriana constitutione recensebantur, nonnulla alia delicta addiderunt, quæ, si qui commisissent, eos a prædicto beneficio asyli et confugii apud ecclesias ac loca sacra et religiosa, exclusos fore statuerunt; variasque a doctoribus ac dicti juris, et constitutionum apostolicarum interpretibus, ac de immunitate locali agentibus, excitatas quæstiones et controversias, declarando ac definiendo sustulerunt; ut ex earumdem constitutionum tenore colligere licet, atque etiam ex una e nostris institutionibus, quam olim dum archiepiscopalem Bononiensem eccl. præsentem moderabamur, pro illius populi curæ nostræ concediti instructione edidimus, quæque impressa exstat t. H editionis Italicæ, num. 21, in Latina vero editione num. 41.

Ad hoc autem ut in curia aliqua ecclesiastica, in casu alicujus ex delictis exceptis hujusmodi, ad extractionem delinquentis e loco immuni procedere, eumque ad suos carceres transferre posset cum præfatus Benedictus prædecessor satis esse voluisset, ut super delicti excepti qualitate ac personæ reitate, ea supplerentur indicia, quæ ad capturam decernendam sufficientia reputari solent, ut vero extractum hujusmodi ministris et officialibus curiæ sæcularis tradere, et consignare valeret, ea decrevisset indicia ex processu informativo adversus extractum ipsum confecto resultare debere, quæ, juxta

regulas Juris, vocantur ultra torturam; alter deinde prædecessor Clem. XII ampliando declaravit, ut quoties ecclesiastico judici, ex indiciiis, non quidem ultra torturam, sed ad torturam tantum sufficientibus, de delicto excepto per extractum commisso constaret; posset idem extractum hujusmodi curiæ sæculari tradere, et consignare. Cæterum iidem prædecessores nec auctoritatem ecclesiasticam ullo pacto per præmissa imminui, nec inde ullam justitiæ lædendæ occasionem captari posse voluerunt. Siquidem extractiones delinquentium hujusmodi e loco immuni nunquam sine auctoritate episcopi et interventus personæ ecclesiasticæ ab ipso episcopo deputandæ fieri posse statuerunt; nec unquam extractos ipsos, prædictis etiam occurrentibus indiciiis, curiæ sæcularis officialibus tradi et consignari, nisi ea lege sub gravissimarum censurarum pœnis servanda, ut Ecclesiæ seu loco immuni restituerentur, quatenus in progressu causæ iidem extracti indicia hujusmodi purgarent atque diluerent.

Cum autem ea, quæ per Clementem prædecessorem prædictum, juris communis, et Gregorianæ, ac Benedictinæ constitutionum sanctionibus addita fuerunt, ultra fines temporalis domini apostolicæ Sedis minime extenderentur, visum est Nobis, eandem ad alias quoque regiones, quarum supremi principes id postulassent, opportune ampliari posse. Itaque in Concordatis, tum quæ anno 1741 cum charissimo in Christo filio nostro Carolo utriusque Siciliae rege illustri, tum quæ anno sequenti 1742 cum alio pariter charissimo in Christo filio nostro Carolo Emmanuele illustri quoque Sardinia rege sancita fuerunt, præmissas, aliasque in Clementis litteris præfatis contentas dispositiones in eorumdem regum dominiis locum habere concessimus; mox etiam ad alia principum id spectantium dominia, peculiaribus respective editis litteris, quarum exemplum videre est t. I Bullarii nostri, constit. 88, quæ incipit *Alias felix*, extendimus et ampliavimus.

Verum cum tot ista per prædecessores nostros dictos, ac per Nos ipsos adhibita studia, non omnes quæstiones, quæ in tribunalibus excitari solent, tam super qualitatibus homicidiorum, quæ pro exceptis haberi debeant, quam super modo exsequendi præfatas constitutiones in variis homicidiorum hujusmodi, aliorumque exceptorum delictorum casibus, de medio tollere, seu penitus antevertere valuerint; id adhuc oneris Nobis relictum esse judicavimus, ut constitutas in hoc rerum genere agendi regulas, ad quas sæpissime tam ecclesiasticorum quam sæcularium judicum acta expendere et exigere necesse est, nequaquam ultra difficultatibus et dubiis involutas remanere pateremur. Itaque, omnibus mature pensatis, auditisque nonnullorum venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, aliorumque gravium virorum, jurisque canonici peritorum, et in criminalibus judiciis versatorum consiliis, motu proprio ac de

apostolicæ, qua fungimur, auctoritatis plenitudine, nostram et prædecessorum nostrorum mentem, in hunc qui sequitur modum declarare, et quædam etiam ex integro, ut infra, statuere decrevimus.

Ac primum quidem, cum in memorata Gregorii prædecessoris constitutione, quæ incipit *Cum alias*, dum ea delicta enumerantur, quæ ab Ecclesiasticæ immunitatis beneficio exclusi debent, de laicis delinquentibus duntaxat mentio habeatur; deque his etiam tantummodo locutus fuerit alter prædecessor Benedictus in supracitata constitutione, quæ incipit *Ex quo divina*, placuit laudato prædecessori Clem. XII hujusmodi constitutiones per suam, quæ incipit *In supremo justitiæ solio*, ad ecclesiasticos etiam cujuscunque gradus et ordinis homicidium animo præmeditato et deliberato patrans, extendere et ampliari, ita ut nec ipsi, in hujusmodi casu, Ecclesiasticæ immunitate juvari possint; dummodo tamen commissi per eos homicidii causa ab eorum iudice ecclesiastico competente cognoscatur, ipsique ab eo, si rei reperti fuerint, citra pœnam sanguinis, ad præscriptum sacrorum canonum condigna puniantur animadversione. Cum autem dubitatum fuerit, an sub hac Clementis prædecessoris ampliatione, et extensione regularium quoque ordinum professores, et alumni comprehendantur, Nos ad omnem super hoc dubitationem tollendam, decernimus et declaramus, omnes et singulos cujuscunque ordinis, congregationis, militiæ et instituti regulares, tam in ipsis expresse professos, quam illis quomodolibet ascriptos, cujuscunque gradus et conditionis exstiterint, etiamsi ex ipsorum ordinum privilegio, seu alias, quælibet expressa, et individua mentio de ipsis, eorumque ordinibus, ad hoc ut sub præsentis, aut præmissarum constitutionum censuras comprehendantur, habenda foret; si qui unquam, quod Deus avertat, homicidium animo præmeditato ac deliberato patrauerint, a beneficio immunitatis ecclesiasticæ, juxta formam earumdem constitutionum Benedicti et Clementis, exclusos fore et censi.

Et quoniam prædictus Clemens prædecessor speciali decreto edito die 5 octobris 1736 expresse declaravit, mulieres etiam, quæ aliquod delictum ejusmodi commisissent, quod inter excepta, et ab immunitatis localis beneficio exclusi, juxta præmissa, haberi debeant, pari jure hac in re cum viris censi, et sub dispositione ipsius litterarum incip. *In supremo justitiæ solio*, æque in omnibus comprehendendi debere: Nos hujus nostræ constitutionis tenore declarationem prædictam approbamus et confirmamus, eique inviolabilis legis, juxta quam in occurrentibus casibus judicari omnino debeat, plenarium robur adjicimus: decernentes similiter ac declarantes, sub ejusdem Clementis nostræque hujus constitutionis dispositione, etiam milites in omnibus et per omnia comprehensos esse; nec ullum militare privilegium, hac in parte, ipsis suffragari posse aut debere.

FERRAR. IV.

Præterea cum in præfata Clementis decessoris constitutione ab immunitatis prædictæ beneficio excludantur omnes et singuli tam laici quam ecclesiastici inquisiti et processati, vel in contumaciam banniti et condemnati: « ex causa, et occasione homicidii, etiam in rixa commissi cum armis, seu instrumentis suapte natura aptis ad occidendum, dummodo homicidium non fuerit casuale, vel ad propriam defensionem; » sæpe disputari contigit, an is, qui non casu, vel ex propriæ defensionis necessitate, homicidium in rixa commiserit baculo aut saxo; quæ scilicet, vel arma non sint, vel si ita appellari possent, non tamen arma suapte natura ad occidendum apta reputari solent; ab immunitatis localis beneficio exclusos haberi debeat. Nos igitur, super hujusmodi dubio definiendo decernimus, quemcunque homicidam, sive virum sive mulierem, sive laicum sive ecclesiasticum sæcularem, aut cujuscunque ordinis regularem, qui etiam baculo aut saxo proximum suum occiderit, ecclesiastici confugii beneficio minime gaudere, ubi ex delicti circumstantiis dignoscatur, illius actum, quamvis in rixa commissum, non casu aut ex necessaria defensione, sed ex odio et nocendi animo, ac voluntate prodiisse. Quæ quidem definitio nostra conformis est divinæ legi quæ habetur in libro Numerorum cap. 35, ubi designatis civitatibus refugii pro iis qui sanguinem proximi nolentes effudissent, ita subjungitur: « Si quis ferro percusserit, et mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidii, et ipse morietur. Si lapidem jecerit, et ictus occubuerit, similiter punietur. Si ligno percussus interiorit, percussoris sanguine vindicabitur. Propinquus occisi homicidam interficiet; statim ut apprehenderit eum, interficiet. Si per odium quis hominem impulerit, vel jecerit quippiam in eum per insidias: aut cum esset inimicus, manu percusserit et ille mortuus fuerit, percussor homicidii reus erit; cognatus occisi, statim ut invenerit eum, jugulabit. Quod si fortuito, et absque odio, et inimicitiiis, quidquam horum fecerit, et hoc audiente populo fuerit comprobatum, atque inter percussorem, et propinquum sanguinis quæstio ventilata; liberabitur innocens de ultoris manu, et reducetur per sententiam in urbem ad quam confugerat, manebitque ibi donec sacerdos magnus, qui oleo sancto unctus est, moriatur. »

Accidit autem in homicidiis id quod in aliis delictis exceptis locum non habet, ut qui percussus aut ictus fuerit, non statim moriatur; sed plerumque per aliquot horas, aut dies spiritum trahat. Interim percussor ad ecclesiam aliumve locum immuniem confugiens, asyli jure gaudet, quo privari non potest, ut homicida, quando percussus ab eo in vivis agit; dumque ex ipso loco immuni de saucii vita sollicitè explorare non desint, si eum diutius victurum intelligit, a capto asylo nequaquam discedit; ubi vero illum ex accepto vulnere vitam amittere agnoscat, arrepta fuga, magistratum diligentiam præ-

vertens, tempestive sibi consultit, meritasque penas evasit. Quod cum ab iis, qui justitiæ administrandæ præpositi sunt, Nobis expositum fuerit persæpe evenire, et quidem non sine magna publicæ tranquillitatis perniciæ, ob impunitatis spem, quam facinorosi homines ex hujusmodi evasionis fiducia concipiunt; iidemque postularint hujusmodi malum opportunis providentiæ nostræ remediis submoventi:

Ideo Nos, de prædictorum fratrum nostrorum aliorumque prudentium consilio, per præsentem decernimus ac mandamus, ut percussore ad ecclesiam aliumve sacrum aut religiosum locum confugiente, si chirurgi ad inspicendum vulnus acciti, *grave vitæ periculum* adesse retulerint, percussor ipse e loco immuni servatis servandis extractus, carceribus mancipetur; hac tamen lege, ut ecclesiæ omnino restituatur, ubi is qui vulneratus fuerit ultra tempus a legibus constitutum superstes vivat, et quidem sub iisdem pœnis, quibus in memoratis Benedicti, et Clementis litteris ii subjiciuntur, qui delinquentem ex indicibus ad torturam sufficientibus, sibi traditum restituere recusent, postquam is in suis defensionibus hujusmodi indicia diluerit.

Quod vero in citata Gregorii prædecessoris constitutione, circa facultatem demandandi extractionem delinquentium e loco immuni in casibus exceptis, statutum fuit; ut scilicet ea ad solos episcopos, aliosque episcopis superiores prælatos pertineat, non vero ad alios episcopos inferiores etiamsi alii ordinarii sint, aut nullius diœcesis; ita ut occurrente casu in loco exempto, et nullius diœcesis; tunc negotium hujusmodi ad viciniorum episcopum devolvatur, id quod ab alio quoque prædecessore Benedicto in superius allegata ipsius constitutione confirmatum fuit; id ipsum Nos quidem præsentium litterarum tenore approbamus et confirmamus. Sed quoniam nonnullæ ad Nos querelæ super hoc delatæ fuerunt, quod quædam curiæ ecclesiasticæ pro parte officialium curiæ sæcularis requisitæ, extractionem delinquentium in casibus exceptis hujusmodi, diutius quam par est, protrahere consueverunt, Nos ipsis venerabilibus fratribus episcopis, aliisque superioribus ecclesiarum præsulibus, enixe studioseque suademus, et respective mandamus, ut omnem querelarum occasionem in hoc rerum genere studeant amovere, et quoties de delinquentibus in casibus exceptis hujusmodi agatur, ad opportuna indicia adversus eos colligenda animum intendere non recusent; siquæ ea, quæ juxta præmissa requiruntur, revera suppetere agnoscant; eorumdem delinquentium extractionem e loco immuni quamprimum decernant; ut vel in episcopilibus carceribus nomine ecclesiæ detineantur, vel etiam ad curiæ laicalis carceres, ejusdem ecclesiæ nomine retinendi, cum debitis cautelis transferantur. Nec enim ecclesiastici zeli officium in eo statuendum est, ut justitiæ cursus per apostolicas constitutiones præscriptus adversus facinorosos

homines impediatur; verum in ecclesiæ immunitate, aliisque omnibus ecclesiasticorum locorum, et personarum juribus asserendis, et sustinendis, cum ea, contra sacrarum legum præscriptum, infringi ac violari contingat. Cum tamen hujusmodi moras tunc maxime intervenire putemus, cum præfata delicta excepta non in civitatibus, sed per diœceses, in locis a curiæ ecclesiasticæ residentia remotis, perpetrantur; idcirco, Nos, per easdem præsentis prædictis episcopis, aliisque superioribus prælatis facultatem concedimus et impertimus, ut quoties in hujusmodi casibus pro parte curiæ laicalis requisiti fuerint, vicariis suis foraneis, sive etiam aliis personis ecclesiasticis ad id per ipsos antistites deputandi, committere possint, ut indicia ad extractionem necessaria juridice colligant; ut his nimirum inspectis iidem antistites, prout juris erit, ad delinquentium hujusmodi extractionem quantum decernendam procedere valeant.

Et quidem hæc omnia, quæ per præsentem hucusque declaravimus, definivimus atque statuimus, tam in hac Urbe nostra, et in Bononiensi, Ferrariensi, Beneventana, aliisque omnibus civitatibus, terris, et locis, nobis, et sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediate vel immediate subjectis, etiam specialem et individuum mentionem requirentibus, eorumque curiis ecclesiasticis, et sæcularibus, etiam baronaliibus, quam etiam in aliis regnis, provinciis, atque ditionibus, ad quas dictæ prædecessorum nostrorum constitutiones, sive peculiaribus concessionibus, ut supra, sive per viam *Concordati* extensæ, et ampliatae fuerunt, quatenus nimirum congruere dignoscantur cum eisdem concordatis, quibus nulla in re derogare intendimus, locum perpetuo habere, suosque debitos effectus sortiri, et obtinere, et ab omnibus et singulis ditionum, regnorum locorumque hujusmodi tam ecclesiasticarum quam sæcularium curiarum iudicibus, magistratibus, officialibus, et ministris, aliisque omnibus, ad quos spectat, et pro tempore quodcumque spectabit per omnia observari volumus atque decernimus.

Illud etiam, quod in præallegatis nostrorum prædecessorum constitutionibus, sub gravissimarum pœnarum interminatione, districtè vetitum fuit, ne scilicet curiæ sæculares, earumque magistratus, iudices, et officiales quicumque, ab ecclesiis, monasteriis, locisque sacris, aliquem delinquentem, etiam in casibus exceptis, sine ecclesiasticæ auctoritatis interventu capere, extrahere aut incarcerare, neve ad declarandum crimina a prædictis admissa esse de exceptis in eorumdem prædecessorum constitutionibus (cum id ad solos, ut præfertur, episcopos pertinere dignoscatur) quoquo modo procedere audeant, seu præsumant; Nos quoque iisdem motu, auctoritate, ac tenore confirmamus, et innovamus; atque ab omnibus, ad quos pertinet, seu pertinebit in posterum, inviolabiliter, etiam perpetuo observari præcipimus, contrafacientes quoque, et transgressores, easdem omnes pœnas, quæ

in præallegatis constitutionibus indictæ sunt omnino incurere statuimus atque sancimus; decernentes, in numero transgressorum hujusmodi eos etiam esse et censeri, qui in spretum ecclesiasticæ auctoritatis, et canonicarum sanctionum, præscripto ad superiores ecclesiasticos recursum posthabito, ecclesias, et loca immunia obsidere præsumunt, ac impediendo ne ad illos, qui sacro confugio se tumentur alimenta deferantur, sive aliter, eosdem in curiæ sæcularis potestatem se dedere cogunt. Nos enim eos, qui talia ausi fuerint, sive confugientes hujusmodi de exceptis delictis, sive de aliis non exceptis inquisiti sint, omnes et singulas pœnas atque censuras adversus ecclesiasticæ immunitatis violatores, in jure, ac in prædictis constitutionibus apostolicis latas atque statutas, incurere decernimus, ac declaramus. Sane hujusmodi artes, atque violentias aliis etiam retro temporibus intentari consuevisse non ignoramus; sed simul etiam ab ecclesia damnatas semper, atque proscriptas fuisse comperimus; idque satis demonstrant ea, quæ in pluribus provincialibus conciliis, labentibus decemotertio, ac decimoquarto Ecclesiæ sæculis, statuta leguntur (90); ibi enim, expositis ecclesiasticæ circumsessionibus, interceptione alimentorum, aliisque artibus, quibus ii, qui ad ecclesias confugerant, ad ditionem adigebantur, quicunque similia attentare præsumperint anathematis mucrone feriuntur. Et nos igitur, qui Ecclesiæ spiritum circa præmissa toties aperte declaratum, atque a prædecessoribus nostris constanter servatum, exuere neque possumus neque volumus, eidem per omnia inhærentes, decernimus et declaramus, omnes et singulos, qui sub ecclesiasticæ immunitatis tutela degentibus, hujusmodi ratione vim inferre ausi fuerint, præter alias pœnas, atque censuras adversus ejusdem immunitatis violatores, ut præfertur latas atque sancitas, sine alia declaratione incurendas, omni beneficio ac privilegio ecclesiastici confugii, et asyli tam apud ecclesias et loca immunia ab ipsis sic violata, quam apud alias quascunque ecclesias et loca sacra et religiosa, indignos atque privatos fore et habendos esse, non secus ac alii omnes, « qui confugientibus vim inferunt, aut ipsos ab ecclesia, aliove loco immuni, violenter extrahunt et abducunt, » quas scilicet laudatus prædecessor Benedictus XIII, in sua allegata constitutione, « non illius tantum ecclesiæ, quam violarint, sed cujuscunque etiam alterius ecclesiæ immunitate gaudere nequaquam posse, aut debere » declaravit; et quorum nos numero supradictos etiam jure, et merito accensendos esse decernimus.

(90) E. R. Concilium provinciale Lambertense hab. anno 1621, tom. XI, part. 1; Labbeanæ Collectionis Conciliorum col. 810; Concil. Exoniense anni 1287, tom. XI, part. II dictæ Collectionis col. 1281, tit. 15; Concil. provinciale Nugaroliense anni 1303, dicto tom. XI, part. II ejusdem Collectionis col. 1479, can. 6; Concil. Palentinum anni 1322, dicto tom. XI, part. II præfata Collectionis col. 1677, cap. 7; Con-

Denique cum, sicut accepimus, inter temporalis domini nostri, ac nonnullarum finitimarum ditionum curias, reciproca quædam consuetudo inoleverit, ut qui certi generis delicta in alterutra ex ditionibus hujusmodi commiserint, et intra fines alterius se receperint, instante curia illius ditionis, in qua delictum commissum fuit, capiantur eidemque curiæ tradantur, cumque, sicut etiam nobis expositum fuit, hujusmodi traditionibus aliquando moram afferri contingat, propterea quod delinquentes hujusmodi, in terris, ad quas confugerunt, sub ecclesiæ alicujus, vel alterius loci immunitatis tutela se receperint: idcirco Nos, ecclesiasticæ immunitatis rationes cum recta justitiæ administratione, et reipublicæ tranquillitate, opportune copulare volentes, decernimus et mandamus, ut si hujusmodi confugientes delictum aliquod ex iis, quæ in apostolicis constitutionibus excepta sunt, in temporali Romanæ Ecclesiæ dominio patnaverint, indicia ad capturam requisita, ab episcopo diœcesano, seu respective viciniori illius loci, in quo delictum commissum fuit, excipiantur seu cumulentur; eaque ad episcopum alterius loci, in quo delinquens asylum cœpit, sine mora transmittantur; ut hic nimirum, quatenus traditioni præfata locus esse debeat, extractionem delinquentis e loco immuni, auctoritate sua, et cum interventu personæ ecclesiasticæ, fieri mandet. Eadem ratione, si in præfatis aliorum principum ditionibus, in quibus traditionis prædictæ consuetudo viget, ejusmodi delictum commissum fuerit, quod, sive in vim Gregorianæ, aut Benedictinæ constitutionis, sive ratione *Concordati* cum apostolica Sede initi, sive extensionis alterius constitutionis Clementis XII ab eadem apostolica Sede specialiter impetratæ, pro excepto haberi debeat, volumus, et statuimus, ut episcopus ille, ad quem ratione loci delicti commissi id pertinere dignoscitur, memorata indicia ad capturam requisita cumulari faciat, eaque transmittat ad episcopum ditionis ecclesiasticæ, intra cujus jurisdictionis fines illius delicti reus asylum delegit; ut hujus scilicet antistitis auctoritate aliisque servatis servandis, a confugii loco extrahi, ac, si ita res feret, externæ postulanti curiæ valeat consignari. Volumus tamen, in quolibet ex præmissis casibus, in quibus de delictis, ut supra, exceptis tantummodo agitur, prædictarum Benedicti, et Clementis constitutionum, seu concordatorum respective leges, atque tenores inviolabiliter observari; tum scilicet in eo, ut delinquens Ecclesiæ nomine in carceribus retineatur; tum etiam in eo, ut per episcopos duntaxat, privative quoad omnes alios etiam ecclesiasticos iudices, ex

cilium Vallisoletanum anni 1322, tom. III Collectionis Conciliorum Hispaniarum cardinalis de Aguirre pag. 564, tit. 18, num. 51; Concilia Marcianense et Silvanectense anni 1326, supracitato tom. XI, part. II, dict. Collect. Labbeanæ col. 1751, tit. 41 et col. 1770, cap. 5; Concilium Vaurense anni 1368, eodem tom. II, part. II dictæ Collect. col. 2012, tit. 95. (EDIT. BARBIELLINIANA.)